

Linnéuniversitetet

Institutionen för kulturvetenskaper

Självständigt arbete

Genuskonstruktioner i Disney

Författare: Tanya Senekovic

Examinator: Eva Cronquist

Handledare: Hans Sternudd

Termin: HT13

Ämne: Bildpedagogik III

Nivå: C

Kurskod: 2BD100

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Ämnesval, syfte och frågeställningar:	1
1.1.1	Syfte och frågeställningar:	1
1.2	Forskningsöversikt	2
1.3	Teoretiska utgångspunkter:	3
1.3.1	Teorier inom bildområdet	5
1.3.2	Metod:	9
1.3.3	Analysmodell:	9
1.3.4	Tillvägagångssätt:	10
1.3.5	Material och urval:	10
1.4	Källor och källkritik:	11
1.4.1	Disposition:	12
2	Resultat:	13
3	Analys av resultat:	19
4	Diskussion:	22
5	Sammanfattning:	24
6	Referenser:	25
7	Bilagor:	26

1 Inledning

1.1 Ämnesval, syfte och frågeställningar:

Följande uppsats diskuterar och analyserar hur kvinnliga och manliga huvudrollpersoner framställs i ett antal Disney filmer. Studien tittar delvis på det visuella, men främst på hur huvudrollsfigurerna agerar i olika situationer och i samspel med olika figurer. Det är viktigt att inte bara diskutera stereotyper för hur det ena könet ska vara, vilket är anledningen att den här studien diskuterar hur både kvinnor och män framställs. Jag uppfattar att det är viktigt i dagens samhälle där både män och kvinnor från unga åldrar känner att de inte passar in. Bland annat Towbin m.fl. nämner hur media påverkar barns värderingar och uppfattningar, samt hur mycket stereotyper det finns i media (2008:21). Disney kan sägas vara något som är konsumerat främst av barn och barnfamiljer. Därför kan det vara intressant att se på vilket sätt fasta roller bibehålls eller utmanas inom Disneyfilmer. Det kunde även ha varit intressant att jämföra äldre och nyare filmer och på vilket sätt huvudrollsinnehavarens roll utmanas i det perspektivet. Dock innehåller studien främst nyare filmer som i de flesta fall har både en manlig och kvinnlig huvudrollsfigur som är med i större delen av filmen. Den här studien har utgångspunkt bland annat i genusteorier om medier, vilket bland annat tas upp i *Genus, medier och masskultur* (Fagerström & Nilson, 2008). Här diskuterar Fagerström & Nilson hur media påverkar både barn och vuxna. I samma bok tas det upp hur genus och identitet skapas och huruvida de samhällseliga och kulturella förhållandena har betydelse.

1.1.1 Syfte och frågeställningar:

Syftet med undersökningen är att jämföra hur manliga och kvinnliga huvudrollsfigurer framställs i de fyra Disneyfilmerna; *Ringaren i Notre Dame* (1996), *Hercules* (1997), *Mulan* (1998) och *Trassel* (2010).

Studien tittar på följande:

- Hur framställs kvinnor i Disneyfilmer?
- Hur framställs män i Disneyfilmer?
- Hur kan rollerna som figurerna har i Disney jämföras med de som finns i media såsom reklamvärlden?

1.2 Forskningsöversikt

Celeste Lacroix tar i sin studie som är redovisad i artikeln *Images of Animated Others: The Orientalization of Disney's Cartoon Heroines From The Little Mermaid to The Hunchback of Notre Dame* (2004) upp hur kvinnor gestaltas i Disneyfilmer utefter ”den vita normen” och ”den andre”. Lacroix tar upp filmerna *Den lilla Sjöjungfrun*, *Skönheten och Odjuret*, *Aladdin*, *Lejonkungen*, *Pocahontas* och *Ringaren i Notre Dame*. Hon talar om hur det från *Den lilla Sjöjungfrun* fram till *Ringaren i Notre Dame* blev en större tonvikt på det exotiska och sexuella hos kvinnor. Främst menar Lacroix att det är de färgade kvinnorna i filmerna som det exotiska och sexuella betonas hos. Lacroix diskuterar hur det amerikanska samhället gärna ”orientaliserar” kvinnor som är i minoritet, för att amerikanerna själva ska kunna framstå som civiliserade och rationella. Med orientalisering menar Lacroix att man exempelvis framställer en av annan nationalitet som exotisk, som ”den andre”, ofta sexualiserar man dem på så sätt att de framställs som mer frisläppta med sin sexualitet. Fortfarande, menar hon, är det ”det vita” som framställs som det neutrala och normala i olika medier. (Lacroix, 2004:218-222).

I *Post-Princess Models of Gender: The New Man in Disney/Pixar* (Gillam & Wooden, 2008) diskuteras det hur Disney i och med sina Pixar-filmer har börjat ändra på sina manliga karaktärer, som i äldre filmer oftast är statiska, dvs. de utvecklas inte genom filmerna. Först och främst är det många Pixarfilmer som faktiskt har en manlig huvudrollsfigur. Gillam och Wooden menar dock också att fastän de manliga hjältarna i Pixarfilmerna från början strävar efter att vara en sorts alfaman, dvs. stark, talar inte om sina känslor etc., så har de manliga hjältarna i slutet en annan uppfattning om vad en man är. Hjältarna är då mer förstående, ödmjuka, trevligare etc. De menar på att i vårt post-feministiska samhälle fungerar det inte längre med bilden av en alfaman. Gillam & Wooden menar att filmerna faktiskt i stort handlar om just vad det innebär att vara en man, i dåtiden och nutiden. Trots att männen i början har en stark, i vissa fall patriarkalisk position, tas denna position snabbt ifrån dem på olika sätt vilket visar hur skör en alfamans situation är. De kan i början bara visa känslor som ilska och frustration, de enda känslor som en alfaman är tillåten att visa. Filmerna visar på hur ensamma de manliga hjältarna egentligen är och hur sköra deras relationer med andra är när någonting sker som får deras ”makt” att vackla. Genom filmen lär de sig vikten av att bry sig om andra, att vara snälla och omhändertagande och att samarbeta istället för att försöka klara allting

själv. Gillam & Wooden menar att dessa är mer ”feminina” egenskaper, som börjar integreras i de manliga rollerna. (Gillam & Wooden, s. 2008). SIDAN

I *Images of Gender, Race, Age, and Sexual Orientation in Disney Feature-Length Animated Films* (Towbin m.fl., 2008) börjar författarna med att understryka hur viktigt det är att inte glömma hur stor betydelse media har för barn och ungdomar. Speciellt Disney som har en så stor del av barnens mediekonsumtion när de är yngre, vilket leder till att det är bland annat därifrån de bygger sina drömmar, förväntningar och ideal. Författarna menar bland annat att barn som tidigt fått del av media med icketraditionella genusroller, troligare utvecklar en mindre fast bild av traditionella könsroller senare i livet. De studerade 26 populära Disneyfilmer.

Författarna nämner bland annat hur Snövit (*Snövit och de sju dvärgarna*, 1937) är hatad av drottningen p.g.a. sin skönhet, och hur Ariel vinner Erics kärlek trots att hon gett bort sin röst (*Den lilla sjöjungfrun*, 1989). De nämner även hur Belle (*Skönheten och Odjuret*, 1991) i öppningssången till filmen blir omtalad positivt för sin skönhet, men blir kallad konstig för att hon gillar att läsa. När det gäller hjälplösa kvinnor menar författarna dock att det finns undantag som exempelvis Pocahontas (*Pocahontas*, 1995) och Mulan (*Mulan*, 1998), där båda kvinnorna är starka och självständiga. Samtidigt är de bundna till hemmet p.g.a. sina familjer. Överviktiga kvinnor porträtteras även ofta som elaka och grymma, exempelvis Ursula i *Den lilla Sjöjungfrun* (1989) eller Drottningen i *Alice i Underlandet* (1951). (Towbin m.fl., 2008:24, 28-31).

1.3 Teoretiska utgångspunkter:

I detta kapitel läggs de teorier fram som studien vilar på. Basen i det teoretiska perspektivet vilar på genusteori vad det gäller kön och bildanalyser av media och bilder. Enligt Eriksson & Göthlund (2012), vilka utgår ifrån genusteori på bildanalys, är det enligt den konstruktionistiska synen skillnad på det konstruerade könet, dvs. genus, och det biologiska könet. Författarna menar att könstillhörigheten är något konstruerat, något som repeteras genom uppföranden och repetitioner av normer och inlärd beteenden över vad som är manligt och kvinnligt. Författarna menar att vissa går så långt att de menar att både genus och biologiskt kön är socialt konstruerat dock. (202:58). Författarnas teoretiska perspektiv nämns inte, men jag tolkar det som att Eriksson & Göthlund själva utgår ifrån det

socialkonstruktivistiska perspektivet, det vill säga att samhället och dess värderingar konstrueras genom människor som är i samspel med varandra. Bland annat konstrueras innebörden av genus och könsroller, vilkas betydelse kan ändras med tiden i ett samhälle. Eriksson & Göthlund talar om så kallad *gender display*. Med det menar de att man iscensätter en könstillhörighet, vilket delvis är influerat av hur man förväntar sig att en man eller kvinna ska vara. (2012:54). Denna studies teoretiska utgångspunkt är för att diskutera hur kön konstrueras i film och bilder. Utgångspunkten är användbar för att belysa hur både män och kvinnors kön konstrueras i film och bilder. De tar även upp skillnaderna i dessa stereotyper och i hur kvinnor och män har avbildats genom tiderna fram till nutiden. (Eriksson & Göthlund 2012:55-57).

Gauntlet (2008) menar att vi möter bilder med olika ideal över hur kvinnor och män bör vara, vilket påverkar hur vi uppfattar oss själva och hur vi bygger våra identiteter.

Media and communication are a central element of modern life, whilst gender and sexuality remain at the core of how we think about our identities. With the media containing so many images of women and men, and messages about men, women and sexuality today, it is highly unlikely that these ideas would have no impact on our own sense of identity. (Gauntlet, D. 2008:14).

Ovanstående citat kan tolkas som att media har ett stort inflytande på hur både män och kvinnor konstruerar sitt "jag" i vårt dagliga samhälle, även om det inte sker medvetet.

Gauntlet (2008) menar dock även att det inte är en rak överföring av ideal och rollmodeller, utan media verkar mer komplext på oss, dess publik. Han skriver även att media kan ha viss betydelse för hur vi ser på hur vänskap och kärlek ska gå till, hur vi ska klä oss, hur vi ska bete oss i jämförelse med exempelvis filmhjältar eller attraktiva modeller. Han menar dock att till stor del har media ändrats på senare tiden, tidningar uppmuntrar till att kvinnor ska ta för sig, att män ska försöka förstå kvinnor etc. I film och tv-serier framställs män och kvinnor som jämställda. Vidare skriver Gauntlet att det finns diskussioner om att själva "maskuliniteten" skulle vara i fara, att män inte längre vet vad de har för roll om nu kvinnor kan försörja sig själva och sina barn utan män. Att männen i sig har blivit känsligare och "metrosexuella", dvs. de tar till sig beteenden och dylikt som är mer förknippade med kvinnor som exempelvis hudvård och smink, en mindre "manlig" klädstil och kanske uttrycker känslor som är mer förknippade med kvinnor. Men han menar då att män egentligen inte är i någon kris, utan behöver helt enkelt förflytta sig ifrån den traditionella rollen de haft och anpassa sig

till vår moderna tillvaro. Här menar han att media kan, och har, ett stort inflytande, då tidningar, och till viss del television, kan visa mycket om hur det är att vara man idag. Han refererar även till Susan Faludi, som menar att även män är fast i könsroller, där det räknas som viktigt att vara den som står för brödfödan och att vara stark känslomässigt. Faludi menar även att både män och kvinnor är offer för det ytliga; utseende, stil, prylar. Allt som hör konsumentsamhället till. (Gauntlet, D. 2008:7–11, 63-83)

Gauntlet talar vidare om att kvinnor är istället mer inriktade på att utbilda sig, ta för sig och dylikt. Däremot menar han att kvinnor kan bli uppmuntrade att använda sig av vissa feminina attribut för olika tillfällen, exempelvis ifrån tidningar. De kan även fortfarande bli anklagade för att inte vara feminina nog. Även i media kan kvinnor ses utnyttja sin kvinnlighet och femininitet för att få sin vilja fram, vilket kan ses stereotyp och clichéaktigt. (Gauntlet, D. 2008:11–13).

1.3.1 Teorier inom bildområdet

När man talar om hur kvinnor och män gestaltas i Disneyfilmer, vad deras beteende och utseende konnoterar, det vill säga vad det har för betydelse för hur de ska uppfattas, kan det vara av intresse att diskutera vilken betydelse kroppen har i vårt samhälle.

Kroppen kan sägas ha fått funktionen av en yta, på vilken kulturella föreställningar projiceras och tecken ristas in. (Eriksson, Y & Göthlund, A. 2012:53)

Genom bildanalyserna i *Möten med bilder* (Eriksson, Göthlund, 2012) analyserar författarna hur kroppar framställs genom rörelse och hur dessa presenteras och arrangeras på bild. Eriksson och Göthlund talar som tidigare nämnt om *gender display*, vilket innebär att man betar sig på ett visst sätt för att få samhörighet till ett kön, det är alltså hur man förväntar sig hur en man eller kvinna ska agera.

Eriksson och Göthlund diskuterar även skillnaden i hur och när man kan avbilda avklädda kvinnor och män. De menar att man inte finner något konstigt att hur som helst avbilda nakna kvinnor nu för tiden och förut använde man sig ofta av någon mytisk gestalt eller liknande för att kunna göra det. Däremot behöver man oftast en orsak till att klä av en man. De menar att en vanlig ursäkt för det är i sportsammanhang, eller krigsscener i konstmålningar. Det är dock inga ”svaga” män, bara för att de är avklädda, utan visas ändå upp som starka, och ofta med

objekt som signalerar deras manlighet, exempelvis svärd. De menar att män och mansrollen är lika starkt konstruerad som kvinnans, med skillnaden att det i stort är mannen som har haft möjligheten att definiera båda p.g.a. positionen mannen har haft i samhället. Mannen är ofta den aktiva i bilder, han symboliserar det kulturella, lag och ordning och civilisation. Kvinnan är mer passiv, och får känneteckna det naturliga och erotiska. De menar dock även att i dagens läge är även män mer objektifierade, även om det fortfarande ligger något aktivt och starkt i de flesta bilder. Samhället lägger krav på att även männen ska vara attraktiva för andra män och kvinnor, samtidigt som de ska behålla sin ”manlighet”. (Eriksson & Göthlund, 2012:72-74)

Vidare talar de om hur kroppen i sig kan beskrivas som ett tecken som kan läsas av. Etnicitet spelar stor roll, speciellt för kvinnor, då man ofta tillägger en viss mystik, exotism och närhet till det naturliga till en utländsk kvinna. Man talar bland annat om orientalism och den vita normen. Detta är dock inte bara enbart för kvinnor utan det kan även finnas anspelningar och anspänningar på exotism och makt mellan vita kvinnor och mörkhyade män.

Inom modernismen ansågs kvinnan, liksom barnet och så kallade primitiva folk, stå närmare naturen genom att de betraktades som spontana och oreflekterande. Detta till skillnad från den västerländske mannen som främst betraktades som intellektuell och därmed tillhörande kulturen, det civiliserade. (Eriksson, Y & Göthlund, A. 2012:151)

Kvinnor ansågs därmed som något tillhörande ”naturen”, det exotiska och vilda, spontana och känslösamma utan att tänka på efterföljderna av sina handlingar. Männen däremot ansågs vara kultiverade, intelligenta och skulle hålla sina känslor utanför.

Fagerström & Nilsson (2008) menar att det finns föreställningar om hur män och kvinnor ska agera och att omgivningen reagerar, mestadels negativt, om någon bryter för mycket mot dessa. Dessa förändras över tiderna, men det har ändå i många samhällen varit kvinnan som fått underordna sig mannen. Detta har bland annat religionerna haft del i under flera århundranden. (Fagerström & Nilsson, 2008:9). Detta kan bland annat noteras som del av handlingen i filmen *Mulan*. Filmen ger scen av att vara en film om en stark kvinna, i färd med att hitta sig själv i en tid dominerad av män, där kvinnor ska vara lugna, tysta och lyda. Redan i början av filmen får vi veta att det viktigaste i en dotters liv är att få ett gott parti i form av en man, för att hedra sin familj.

Kvinnor har sedan antiken setts som lägre stående än männen, även kallade vanskapta män eller B-versioner av män. De var till för att männen skulle kunna fortplanta sig, deras enda uppgift var att skapa en plats för näring och tillväxt, dvs. föda barn. Det dröjde lång tid innan dessa idéer försvann, men under 1700-talet ändrades detta, man såg istället kvinnor och män som olika och man menade att kvinnor och män var lämpade för olika saker och därför skulle ha olika utbildning. Man såg män och kvinnor som dikotomier, dvs. motsatspar och tillskrev maskulinitet och femininitet motsatta egenskaper. Mycket av de historiska föreställningarna finns kvar idag, speciellt i yrkesval och media. Detta tydliggörs när man ser folk bryta mot dessa normer. (Fagerström & Nilsson, 2008:9–12).

Vidare finns det en reklamannons i *Genus, medier och masskultur* (Fagerström & Nilsson, 2008:56), som påminner starkt om en scen ifrån slutet av *Hercules*. På sidan 56 finns en reklambild som föreställer en brandman med en livlös kvinna i famnen. (se fig2). Kvinnan ligger med huvud och arm lealösa, men trots det är hennes ben och fötter spända på ett aningen sexuellt sätt. Mannen står bredbent med huvudet lyft och håller henne i famnen utan ansträngning. Under bilden står texten:

You never know where you might end up. In your own bed or in your neighbours. At a poolparty or in a hospital. Simply stay fresh and clean down below. Frank Dandy Superwear. Expect the unexpected.

Även Lacroix tar upp hur främst kvinnor har framställts i media, och då i det här fallet Disneyfilmer. För att det är lättare att se skillnaderna när man jämför, ställer Lacroix Ariel och Belle, hjältinnorna i *Den Lilla Sjöjungfrun* och *Skönheten och Odjuret*, i jämförelse med de ”utländska” kvinnorna. Där Ariel och Belle ger uttryck utav att vara unga flickor, fortfarande i tonåren, är Pocahontas och Esmeralda till synes unga kvinnor, fullt utvecklade. Ariel och Belle är smala och slanka, med små midjor, vristar, armar och ben. De är båda väldigt ljushyade, och påminner mycket till utseendet och hur de rör sig med de tidigare Disneyhjältinnorna, dvs. exempelvis Aurora och Snövit. Båda kvinnorna visar på mycket mer personlighet och envishet än sina föregångare, men är fortfarande i större delen av filmerna passiva i sitt agerande och i hur de rör sig. Det är främst i havet som Ariel visar på någon större aktivitet. Jasmin, däremot, menar Lacroix påminner mycket till utseendet om Ariel och Belle. Hon har samma kroppsform, däremot är hon mer mörkhyad och har mycket större, sneda ögon. Trots det är resten av dragen i hennes ansikte mer baserade på västerländska utseenden med en smal näsa och liten mun. Både Jasmin, Pocahontas och Esmeralda är

däremot mycket mer aktiva i sina respektive filmer (*Aladdin*, *Pocahontas* och *Ringaren i Notre Dame*) än sina ljushyade medhjältinnor, springande, dykande, och görandes akrobatik. Lacroix menar att vid jämförelse är de ”vita” kvinnorna passiva och mindre utvecklade kroppsligt, medan de färgade kvinnorna är fysiskt aktiva och har mer utvecklade kvinnokroppar. Hon nämner även att de ljushyade kvinnorna framställs som romantiska och fragila, medan de färgade är starka, men sexualiserade, kvinnor.

Lacroix talar vidare om hur karaktärerna är klädda och hur det spelar roll för hur de uppfattas. Som tidigare nämnt är Ariel främst aktiv i havet, och det är också här hon bär endast en snäckskals-bh, då resten täcks av hennes fena. När hon väl blir människa, blir hon påklädd långa klänningar, med åtsittande liv och ärmar, som gör det svårt att vara aktiv. Samma sak gäller för Belle. Jasmin däremot, är mer klädd i haremskläder än vad som egentligen nog är passande för en arabisk prinsessa. Med en blus som visar både axlar och mage, och byxor som accentuerar höfterna, får karaktären en att tänka på de mer orientaliserade haremsflickorna. Pocahontas, menar hon, kanske har en mer etniskt korrekt utstyrelse, men den lämnar dock fortfarande axlar bara, och visar en stor del av låren, speciellt när hon springer. Esmeralda har två klänningar, som båda visar bara axlar, men de har även djupa urringningar vilket betonar hennes byst, samt att den ena klänningen sitter så tajt att man ser hennes magmuskler genom den. Hon nämner även att de tre färgade kvinnorna oftare visas i närbild, så att man endast ser ansiktet eller till och med främst bara ögonen, vilket inbjuder till en ”manlig blick”. Som en sista iakttagelse kan man nämna att Lacroix påpekar att trots att de fem kvinnorna är handlingskraftiga, fast av olika grad, intelligenta och uppenbarligen oberoende i början, så går mycket av historien ut på att hitta sin ”prins”, speciellt för Ariel, Belle och Jasmine. (Lacroix, C. 2004:219–223).

Towbin m.fl. (2004) kom fram till ett antal punkter efter att ha gjort sina studier. Författarna menade att män oftast visar sina känslor med fysiska medel, men alternativt visar de inga känslor alls. De nämner att manliga karaktärer gärna höjer rösten och kastar saker omkring sig, men visar inte känslor som sorg eller rädsla. Män är även starka och heroiska. I de flesta filmerna är det mannen som räddar kvinnan och han är oftast en stark, heroisk karaktär redan från början. De menar dock att Hercules är ett undantag, då han må vara stark men inte heroisk i början av filmen, utan detta är något han tränar upp och lär sig på vägen. De har heller ingen kontroll över sin sexualitet. Med det menar de att det inte verkar ta mer än en blick för många av männen för att bli intresserade av en kvinnlig huvudrollsfigur. De följer henne ofta med

blicken och verkar tappa förståndet. De nämner bland annat hur Mowgli går som i trance när han ser den vackra flickan från byn, eller hur Frollo beskyller Esmeralda för att han är attraherad av henne. Män jobbar inte heller inom hemmet, dvs. med saker som att ta hand om barn eller städa. Överviktiga män har negativa egenskaper. De egenskaperna brukar oftast vara slö, ointelligent och endast intresserad av mat.

När det gäller kvinnor kom de fram till fyra andra punkter, som var de mest återkommande. Det är viktigare att vara vacker än intelligent som kvinna. Kvinnor är hjälplösa och behöver därför skyddas. Kvinnor är duktiga på hushållsarbete och får troligtvis gifta sig. Överviktiga kvinnor är fula och lär fortsätta vara ogifta.

1.3.2 Metod:

Studiens analys vilar på den genusteori som presenterats i teorikapitlet, med hjälp av den semiotiska bildanalysen formulerad av Eriksson och Göthlund (2012) samt filmanalysen av Sundstedt (2005) som förklaras nedan.

1.3.3 Analysmodell:

I *Att skriva för film* (Sundstedt, K. 2005) kan man läsa att fiktiva karaktärer oftast skapas i samspel med att intrigen skapas och ett växelspel mellan utvecklingen av båda är att föredra. Det är främst genom handlingen i filmen som en karaktär utformas, men även i samspel med andra karaktärerna. Reaktionen på dessa relationer och möten som sker är viktiga för hur karaktären uppfattas, men även hur personen är klädd och ser ut. Hur beter sig karaktären och hur interagerar den med omgivningen? Stämmer vad karaktären säger överens med hur den agerar? Det första mötet med karaktären är viktigt, det lägger grunden för hur vi anser att karaktären är och om vi tycker om den, även om detta senare kan vidareutvecklas och ändras. En karaktär kan både vara öppen och sluten, vilket innebär att antingen vara mångdimensionell eller vara en karaktär med bara några få, utmärkande karaktärsdrag. Egentligen behöver vi bara få ett par karaktärsdrag för att själva skapa oss en bild av hur vi tror att karaktären är, liksom i verkliga livet lägger vi till karaktärsdrag och egenskaper vi tycker att personen borde ha med den information vi har i åtanke.

Sundstedt tar i en checklista upp olika karaktärsdrag, exempelvis namn, ålder, kön, längd och ålder, men även fysisk hållning och rörelse, manér, hur karaktären pratar och hur rösten låter,

intelligens och temperament etc. Vad har karaktären för livshistoria, hur ser familjeförhållandena ut? Nationell och religiös tillhörighet, status och boende. Vad har karaktären för drömmar? (Sundstedt, K. 2005:165, 167, 169-173).

1.3.4 Tillvägagångssätt:

Jag använder mig av Sundstedts (2005) analysmodell över karaktärer och studerar hur de är för sig själva och i samspel med andra. Hur de agerar och hur de ser ut. Är karaktären platt eller mångdimensionell? Även karaktärsdragen observerar jag för att se om det finns skillnader i hur män och kvinnor porträtteras och om det finns kopplingar mellan karaktärsdrag och agerande.

1.3.5 Material och urval:

- *Ringaren i Notre Dame* (1996)
- *Hercules* (1997)
- *Mulan* (1998)
- *Trassel* (2010)

Analysen är gjord utefter följande kriterier. Filmerna är valda utefter deras karaktärer med olika nationaliteter. Det finns både en manlig och kvinnlig huvudrollsfigur, med ungefärlig lika stor roll i filmen. Från början var listan med filmer längre, där det var större omfång främst gällande ålder på filmen. Vid närmare eftertanke fick den dock kortas ned, då de äldre filmerna inte hade någon egentlig manlig huvudrollsfigur som är delaktig i större delen av filmen. Filmerna är studerade utefter hur huvudrollsfigureerna utvecklas genom filmen, är det en positiv eller negativ utveckling? Vad skiljer sig åt mellan hur den manliga och den kvinnliga huvudrollsfiguren gestaltas, visuellt och med agerande? Efter observation har filmerna blivit analyserade och diskuterade.

Studien jämför ett urval av filmer som har en kvinnlig, mänsklig, huvudrollsfigur. Att mänsklig nämns beror på att trots att Disney ofta ger mänskliga attribut till filmer som handlar om djur, fokuseras studien på ett par filmer där människor porträtteras. De analyserade filmerna har också en manlig huvudrollsfigur som spelar en större roll i merparten av filmen, som exempel *Trassel*, där både Rapunzel och Flynn är med lika mycket i filmen, men inte filmer som *Modig*, som bara handlar om Merida.. Därför fanns inte intresse av att diskutera de

allra äldsta filmerna såsom exempelvis *Snövit*, *Askungen* och *Törnrosa*, eller filmer som *Robin Hood* och *Lejonkungen*.

1.4 Källor och källkritik:

Forskningskällorna är valda med tanke på innehåll. Källorna ligger nära mitt eget forskningsintresse men tar ändå upp det på ett annat sätt. Lacroix tar bland annat främst upp hur västerländska kvinnor och kvinnor med ett orientaliskt utseende framställs olika inom Disney. Hennes efterforskning är dock intressant då hon talar om graden av hur aktiva de är och hur de blir mer passiva i slutet av filmerna. Lacroix forskning är intressant och relevant både i relation till min egen studie, men även i dagens samhälle då man gärna använder samma exotisering av utländska kvinnor i media. Detta tar bland annat Eriksson & Göthlund (2012) upp, där de bland annat nämner hur en man använder en mörkhyad kvinnlig modell i en underklädesannons, där de beskriver modet som bland annat färgstarkt och exotiskt. Modellen har en riktigt kort, snaggad frisyra som gärna förknippas med afrikanska kvinnor och står mot en ceriseröd bakgrund, vilken ger ännu större känsla av exotism. (se fig3). På den ena bilden är hon iklädd ett litet underklädesset, medan hon i den andra ses endast iförd en scarf knuten runt bröstet, även det något man typiskt förknippar med afrikanska kvinnor. (Eriksson, Y & Göthlund, A. 2012:86–88).

Gillam och Wooden (2008) är mer intresserade av hur manliga karaktärer framställs i nyare filmer inom Disney, eller snarare i Disneys underkoncern Pixar. De lägger dock fram många intressanta punkter som har relevans i jämförelse med vad den här studien undersöker. Samtidigt missar de vissa punkter i sin forskning när de endast ser till de manliga huvudrollsfigurerna, exempelvis hur Bo Beep framställs som väldigt lättfotad och byter lätt intresse för man i *Toystory*. Däremot är ju deras forskning inriktad på de manliga huvudrollsfigurerna och det är därför förstäligt att de inte tar upp sådana punkter.

Författarna till *Images of Gender, Race, Age, and Sexual Orientation in Disney Feature-Length Animated Films* (Towbin m.fl. 2008) tar förutom genus även upp ras, ålder och sexuell dragning i sin forskning, men då det inte hade någon egentlig relevans till min egen forskning valde jag att inte gå över de delarna av artikeln. Den del som handlar om genus är i sig inte särskilt lång, men jag tycker ändå att den på ett kort och koncist sätt tar upp både hur traditionella könsroller och egenskaper bibehålls men även hur de bryts av i vissa av filmerna.

Teorierna till studien är valda främst med tanke på att de diskuterar genuskonstruktioner i media och samhälle. De tar upp idealbilder och stereotyper och huruvida det är mer jämställt inom media i dagens samhälle. De talar även om hur kvinnor och män har framställs sedan antiken, att kvinnan ofta har använts inom det de kallar ”the nude”, dvs. målningar med uppgift att rama in kvinnans natur och göra den till kultur. Samt diskuterar de huruvida mannens roll och idealbild har ändrats i samhället med tanke på hur kvinnan långsamt blir mer jämställd framställd. Eriksson och Göthlund tar även upp exotiseringen av utländska människor, speciellt kvinnor, och hur det används inom media. (Eriksson & Göthlund, 2012).

1.4.1 Disposition:

Nedan läggs resultatet av undersökningen fram, därefter analysen av resultatet. I diskussionen diskuteras resultatet i jämförelse med de tidigare forskningarna på genus och kön i Disneyfilmer som jag har lagt fram i studien, och hur andra menar att kvinnor och män framställs olika beroende på sitt kön, utseende, nationell tillhörighet etc, samt genusteorier. Sedan diskuterar jag mitt material i jämförelse med reklamens värld. Studien sammanfattas till sist under sammanfattningen.

2 Resultat:

Mulan:

*Let's get down to business, to defeat the huns. Did they send me daughters,
when I asked for sons?*

Så sjunger Shang, den manliga huvudrollsfiguren i *Mulan* (1998), när han försöker träna sina män inför krig. Raden som börjar sången visar på vad synen på kvinnor var under den perioden i Kina, och bygger upp för vad filmen handlar om.

Hur porträtteras Mulan, kvinnan som filmen är uppkallad efter? I början ser vi henne skriva ned noter på insidan av armen, ifall hon skulle glömma något. Hon sitter och pratar med sig själv med mat i munnen, då hon har bråttom. Hon springer omkring i huset för att hinna med sina sysslor innan hon rusar iväg för att göras i ordning för mäklerskan. När hon kommer ridande är det med ett ben på var sida om hästen och utan sadel, vilket anses vara ett manligt sätt att rida. Hon har hö i håret, talar med yviga rörelser och springer med kjolen uppdragen. Inte särskilt lugn och sansad, eller feminin i den mening de har i filmen. Senare i filmen får man även se henne ligga sovandes med munnen vidöppen, i stor kontrast med tidigare sovande hjältinnor. Hon har däremot en feminin vana av att leka med håret, vilket gör att hon ser nervös ut och man får beskyddarkänslor.

När hon en bit in i filmen ber soldaterna att fadern inte borde behöva gå in i krig, talar hon med en man genom att se honom in i ögonen och låta uppfordrande, men har samtidigt armarna framför bröstkorgen i den självbeskyddande rörelse. Hon är en bestämd flicka, och drar sig inte för att slå koppen hårt i bordet när hon försöker övertala fadern, men blir hårt tillsagd då en flicka inte ska bete sig så och hon borde lära sig sin plats.

När hon sedan tar faderns plats och försöker träna sig att bete sig som en man, blir hon som genast tjejjigare. Hon biter sig i läppen och fingret, är fumlig och tafatt. Hon börjar plötsligt stå med fötterna inåt och orkar inte hålla samma tempo som männen ens vid löpning, trots att hon verkar komma från en arbetarfamilj. Hennes uppfattning av män verkar vara att de är äckliga och ohyfsade, och hon försöker bete sig som dem genom att vara bullrig, gå bredbent och spotta till höger och vänster. Hon överkommer dock vissa problem med sin tankeförmåga istället och verkar plötsligt vara peppad att träna mycket hårdare och är till sist både starkare

och snabbare än männen. Det är hon som dränker hunnerna i ravinen, hon som räddar Shang ifrån samma ravin genom att lyfta honom med bara en hand, samt hon som besegrar hunnernas ledare.

Det finns däremot en scen, där hon verkar betagen av Shang då han tar av sig skjortan. Detta kan ifrågasättas som en omvänd sexualisering av kön, då filmen försöker vara kontroversiell med en stark, okvinnlig hjältinna. Av ovanstående själv skulle jag dock vilja påstå att de ändå försöker till viss del ”klä av” henne hennes styrka genom att ge henne fler kvinnliga attribut när hon är utklädd till man.

Shang är i stort motsatsen till de flesta andra män som visas i filmen, de män som Mulan verkar äcklad av trots att hon blir god vän med tre av dem. Shang är lång och muskulös, betar sig lugnt och sansat men har precis fått en viktig position som general och försöker därför snabbt lära männen att det är han som bestämmer. Han står gärna och ser ned på Mulan när han pratar med henne och han talar bryskt. Hans rörelser är inte yviga utan säkra och kraftfulla och hans ansikte är kantigt med hårda uttryck förutom runt sin far. Till skillnad från rekryterna är han en duktig krigare vilket han visar i ovannämnda sång, uppenbarligen under Mulans beundran. Han behandlar alla bryskt, även om han senare verkar känna starka vänskapskänslor för Mulan. I slutet av filmen, när han vet att hon är kvinna, försöker han dock beskydda henne, uppenbarligen glömsk av det faktum att hon var en av de bästa krigarna i hans trupp.

Trassel:

Trassel är en liten ny twist på den klassiska Rapunzel-sagan. Rapunzel är inlåst i ett torn, vaktad av en häxa som utger sig för att vara hennes mor, och hon har inte sett en annan människa sen hon var ett spädbarn. Hon är pratsam och livlig, men lyder trots det sin mor och har inte lätt för att säga emot henne. Men trots det är hon mycket aktiv redan från början, vilket inte egentligen avtar genom filmen. Hennes rörelser är yviga, hon rör sig aktivt i tornet, springer och hoppar. Sitt långa hår använder hon för att svinga sig runt i takbjälkarna och dra saker till sig. Samtidigt är hon ju dock fast i att vara aktiv endast i sitt torn. Detta ändras dock när Flynn kommer till tornet och hon övertalar honom att ta henne därifrån ett par dagar. Även själva ”övertalningen” är allt annat än feminin eller kokett. Hon lutar sig aggressivt över honom och står med en stekpanna i handen, inte med ett lätt grepp utan redo att klippa till honom. Trots att hon är rädd står hon på sig, vilket även sker senare i filmen när Flynn blir

hotad i baren. Då är det Rapunzel som är modig och påstridig och hjälper honom, först genom att klippa till en av männen i baren och sedan genom att växla mellan att skälla ut dem och föröka övertyga dem om att de gör fel. Rädda Flynn får hon även göra senare i filmen när de är omringade. Rapunzel springer även ofta med håret i famnen för att röra sig lättare, och har bara fötter vilket gör att hon springer lättare och fortare än en prinsessa i högklackat skulle göra. Trots att det finns tillfällen i filmen då hon blir rädd och springer, eller gömmer sig bakom Flynn, och trots att hon är ganska storögd och naiv, är hon ändå en relativt stark kvinnlig huvudrollsfigur.

Flynn är även han mycket pratsam och atletisk, han är skämtsam och är ogärna allvarlig. Han är väldigt mån om sitt ”anseende”, vilket märks bland annat över hur han irriterar sig över sina Wanted-posters. Han är mycket självsäker och gillar sitt egna utseende. Han säger själv till Rapunzel en bra bit in i filmen:

A fake reputation is all a man has.

Detta visar att det bara inte är kvinnor som känner att de behöver vara på ett visst sätt för att bli accepterade.

Herkules:

Herkules är en film om en ung man som heter just Herkules. Han var från början en gud, men blev kidnappad och gjord till människa, vilket gör att han är fast på jorden med en fosterfamilj. Det enda han har kvar av sin gudom är sin övernaturliga styrka. Herkules är en mycket snäll och omtänksam pojke, vilket visar sig i hans agerande. Han hjälper sin far med hans arbete, han hjälper en varuhandlare när han håller på att trilla med en enorm vas i famnen och han fångar en diskus åt ett par ungdomar som leker. Men trots det tycker de andra illa om honom, då den gänglige tonåringen är klantig och har svårt att hantera sin styrka. Han har yviga rörelser och är ivrig vilket lätt gör att han trillar eller slår i saker. Till skillnad från övriga pojkar får detta dock större konsekvenser tack vare hans styrka. I de andra ungdomarnas och invånarnas ögon är han en tönt, ett freak. Herkules känner inte att han passar in, vilket en vanlig ungdom som ser filmen säker lätt kan känna igen sig i. När han får reda på att han hör hemma på Olympen och kan få komma tillbaka dit om han var att han är en sann hjälte, nappar han direkt.

Han blir från den punkten i filmen tränad att bli stark, modig, gentlemannamässig. Han räddar jungfrur och städer. Han är trots sin styrka och sin träning fortfarande klantig, men lyckas ändå till slut. Trots att man kan tycka att han blir tränad att bli en alfa-man, stor, stark och pålitlig, är Herkules genom filmen så mycket mer. Trots sin styrka är han hela tiden ödmjuk, han är fortfarande blyg och oerfaren. När han är med Megara börjar han stamma och dra fingrarna genom håret, en annars ganska typiskt feminin gest. Han har även en vana av att dra ihop munnen så den putar när han är osäker eller lite småtjurig, vilket också kan ses som en mer feminin sak att göra. Och i slutändan av filmen får Herkules lära sig att det räcker inte att var stark och modig för att vara en ”sann hjälte”, man måste även vara uppoffrande och kunna göra saker för andra utan egen vinning. Ser man på det stora hela, genomgår inte Herkules så stor förändring personlighetsmässigt från början av filmen, han blir bara mer bekväm med att vara och visa vem han är utan att bry sig om hur andra tycker att en man ska vara.

Megara å andra sidan är en mer erfaren kvinna, vilket är ganska ovanligt i Disney. Långt innan hon ens träffar Herkules har hon haft en annan man, vilken man bara får höra talas om under en diskussion, som lämnar henne för en annan efter att hon uppoffrat sig för honom. Detta lämnar Megara ganska hård och bitter gentemot män, hon säger själv till Herkules att:

Well you know how men are, they think no means yes and get lost means take me, I'm yours.

Det kan tyckas för det första vara en ganska intressant mening att ha i en Disneyfilm, som ändå främst är marknadsförda för barn, då de inte lär förstå hela innebörden med den och den lämnar ju ett visst budskap om hur Megara ser på män. Inte heller Herkules verkar förstå vad hon menar, då Megara menar på att Philoktetes kan förklara vad det betyder.

Megara är ändå en relativt självständig kvinna, som t.o.m. knyter sina egna sandaler som hon själv förklarar det för Herkules. Hon är kaxig och sarkastisk, pratar mycket och är inte rädd för att vara närgången och se folk rätt i ögonen. Samtidigt är hon animerad så att hon går genom att vicka enormt mycket på höfterna, hennes ögon är mycket stora och hon slänger gärna med håret. Tre faktorer som i samband med hur hon annars rör sig och talar gör henne till en mycket flörtig karaktär. Hur detta ska tolkas är inte säkert, då hon enligt sig själv inte gillar män, men då hon säger till Hades att hon såg igenom Herkules bondpojke-attityd kan man tolka det som att hon retades alternativt att det är en försvarsmekanism. Trots det, så verkar det som karaktären inte kan få vara stark och lite stöddig utan att samtidigt göras

väldigt feminin. Det anspelas även på hennes kvinnlighet senare i filmen då Hades menar på att han lagt ut ”rätt kurvor” för att kunna sätta dit Herkules.

I takt med hur hon börjar bli intresserad av Herkules, trappar hennes egen hårdhet av, hon talar och rör sig mjukare och hon är inte lika aktiv i sitt handlande. Hon börjar även lägga armarna över bröstet, vilket ofta tolkas som ett sätt att skydda sig själv och hålla andra borta. Trots det syns hon springa aktivt en gång i filmen, vilket faktiskt är i slutet när Herkules är i fara och hon rusar fram för att putta undan och rädda honom.

Ringaren i Notre Dame:

Den manliga huvudrollsfiguren Quasimodo har från början av filmen blivit omhändertagen av den grymme Frollo, som motvilligt tog hand om honom efter att ha orsakat hans moders död. Han har sen dess endast talat med honom och kappellets präst, då han bor uppe i klocktornet. Detta gör att han talar med fåglarna i tornet, men även med livlösa objekt som tornets gargoyles. Han är mycket händig och täljer sina egna hus och figurer för att göra en version av staden han bara ser från tornet. Eftersom Frollo har uppfostrat honom med järnhand är han tyst och försiktig, tar lätt i saker, stammar och går blygt med fötterna inåt. De flesta mer feminina egenskaper. Att inte ha rätt att lämna huset utan ”tillåtelse” kan också ses som en mer vanlig företeelse för kvinnor under den här perioden. Man kan även se paralleller till andra sagor såsom Rapunzel, men ombytta roller då det är Quasimodo som är instängd och Esmeralda som visar honom hur omvärlden är. En skillnad är att han hela tiden blir påmind om att ha ett ”monster”, han är inte som andra män.

När han är själv är han dock mycket aktiv, svingar sig runt mellan klockorna och klättrar utanför byggnaden upp på de högsta tornen. Han är dock mycket försiktig runt människor och den enda människa han verkar lite på är Esmeralda. När det gäller hennes säkerhet blir han istället aggressiv och lyfter vid ett tillfälle enkelt upp Phoebos med en hand. Han lyckas även bryta sönder sina kedjor när han är fastkedjat under Esmeraldas avrättning. Egentligen utvecklas inte Quasimodo mycket under filmen, förutom att han vågar vara bland människor. Det är istället människorna runt om honom som i slutet av filmen har ändrat uppfattning och accepterar honom som han är trots att han inte följer den ”manliga normen”.

Esmeralda är en kvinna som inte ryggar undan för att ställa sig upp och säga vad hon tycker. Under den här perioden kan man tänka sig att kvinnor ofta lät männen ta diskussioner, men man kan tänka sig att det är p.g.a. hennes ursprung som hon inte känner de gränserna. De

andra zigenarna verkar lyssna och ta till sig det hon säger, även när de vanliga byborna verkar tveksamma vilket kan dels bero på att hon är zigenare, men också dels för att hon är kvinna. Esmeralda har en del väldigt feminina egenskaper, bland annat är hon dansare och hon flörtar gärna. Hon är även visuellt ganska sexualiserad, då båda hennes klänningar har djup urringning och hennes dans-klänning även är så tajt att man ser magmuskler och bröstkörg genom dem. Hon dansar även mer kokett i den klänningen, hoppar upp i Frollos knä och kysser honom på näsan, innan hon till slut tar ett spjut från en vakt och snurrar runt den för att landa på marken i spagat. Hon har dock även många aspekter som gör henne till en stark och aktiv kvinna. Hon rör sig ledigt, hennes kjol går inte ända ned till marken och hon är barfota vilket gör att hon springer lätt och snabbt. Hon bär även en kniv under kjolen som hon använder för att skära loss Quasimodo när byborna har bundit honom.

Även Phoebos får känna på att hon klarar sig själv, då hon vid ett tillfälle tar hans svärd och kastar honom till marken, för att sedan duellera honom. Det är även Phoebos hon räddar från att drunkna efter att han blir jagad och nerskjuten av sin egen armé. Phoebos påpekar att Esmeralda slåss nästan lika bra som en man, vilket visar hur han anser att kvinnor ändå inte bör ha samma egenskaper som män. Detta leder till att Esmeralda svarar att hon hade precis tänkt säga samma sak till honom, vilket från hans reaktion inte är något man bör säga till en man.

Jag skulle inte vilja påstå att varken Quasimodo eller Esmeralda ändras mycket under filmen, som tidigare nämnt verkar det som om att det är resten av staden som ändrar uppfattning och det är mer en film om att bli accepterad för den du är. Sen kan man diskutera vad det sänder för budskap att trots det väljer Esmeralda mannen som inte är annorlunda från födseln, men samtidigt kan man tänka sig att det visar att trots att det är Quasimodo som räddar Esmeralda är hon ingen ”damsel in distress” som bara för det känner ett tvång att älska honom, utan gör sina egna beslut. Herkules verkar berörd när Megara är döende, men faller inga tårar och bestämmer sig till slut för att ilskna till och rida efter Hades.

3 Analys av resultat:

Studiens frågeställningar var följande:

- Hur framställs kvinnor i Disneyfilmer?
- Hur framställs män i Disneyfilmer?
- Hur kan rollerna som figurerna har i Disney jämföras med de som finns i media såsom reklamvärlden?

Mulan verkar försöka frångå många stereotyper. Mulan hittar vem hon är genom att följa sin egen väg, inte som kvinna, och inte heller som man i slutet utan som person. Hennes tre manliga vänner klär ut sig till konkubiner för att överlista hunnerna. Denna scen känns dock, trots humoristisk och kanske med goda intentioner, nästan löjeväckande för män som klär sig som kvinnor. Som tidigare nämnt ges även Mulan fler kvinnliga gester och attribut när hon väl är utklädd till man, som om vi annars skulle glömma att hon faktiskt är en kvinna och bör bete sig som en sådan till viss del. Männerna i filmen verkar som sagt också fast i stereotyper, där de när de bara är i varandras sällskap verkar ohyfsade, bråkiga, bullriga och ha äckliga vanor. De insinuerar även att de bara är män som Shang som faktiskt kan locka till sig en kvinnas intresse av de i armen. Mulans vänner, dvs. den extremt smala, den stora överviktiga, och den lilla runda känns mest som de är där som humorinslag, vilket i sig kanske inte är fel men det kanske samtidigt insinuerar att det är just vad människor som ser ut så är i verkliga livet. Det är inte bara kvinnor som blir påmind om vilka villkor som har varit, och ibland fortfarande är, i låten "*I'll make a man out of you*". Även männen får en fingervisning med hela handen om vad det innebär att vara en man.

Vad som är intressant med *Trassel*, är att filmen är som jag ser det mer om hur Rapunzel förändrar Flynn's idé om vad det innebär att vara en man, än om Rapunzels egna förändring från en lite smått naiv flicka till en självständig kvinna. Trots att hon sitter inlåst i ett torn är hon ändå stark och självständig och säker i sig själv, medan Flynn som kan röra sig hur han vill i världen verkar vara instängd i sin bild av hur man bör vara som man.

I *Ringaren i Notre Dame* tycker jag, som tidigare nämnt, att Quasimodo och Esmeralda inte förändrar sitt sätt mycket från början till slut. Esmeralda är stark och självständig, men samtidigt kokett och spelar på sin egen sexualitet, vilket egentligen är vad som leder till att Frollo blir besatt av henne. Detta kan i sig tolkas som en fingervisning i hur man bör bete sig

för att inte bli sedd på som ett objekt. Quasimodo blir istället utsatt tack vare att man inte anser att han är en fullständig människa, eller man. Han ser inte ut som andra, han är inte maskulin, samt är han en känslig och snäll person. Quasimodo blir dock i slutet accepterad för den han är.

Herkules är i sig intressant för hur den visar hur en riktig hjälte, eller man, kan vara och inte går helt in för en stark, självständig maskulinitet. Även om Herkules har sina toppar och dalar i sitt beteende där han kan bete sig lite kaxigt eller aggressivt, är han från början till slut mycket ödmjuk och mån om andra. Det är mer en film om att våga vara sig själv som man. Megara däremot uppoffrar sig inte bara en gång utan två gånger, för två olika män. Det känns som att det enda hon får lära sig i filmen är att man som kvinna kan uppnå någonting, i det här fallet en stark och pålitlig man, bara man fortsätter uppoffra sig för att hitta den rätte. I mina ögon går hon från en stark kvinna, som i och för sig spelar på sin egen sexualitet för att få sin vilja fram, till en kvinna helt beroende av Herkules kärlek.

Som Lacroix (2004) tog upp i sin studie, kan man även ana skillnader hur figureerna framställs beroende på etnicitet, främst hos kvinnorna men även delvis hos männen. Rapunzel, som är en blond ljushyad kvinna, framställs som oskyldig och naiv, hennes kläder är heltäckande och hennes kroppsformer inte särskilt utvecklade. Megara och Esmeralda är istället kurviga kvinnor, som spelar på sin sexualitet. Deras kläder framhäver byst och höfter, men även deras gång och gester kan ses som sexualiserade. Mulan, som även hon egentligen inte är en ljushyad kvinna i den bemärkelsen, framställs ändå som mer oskyldig. Detta antagligen för att filmen utspelar sig i ett asiatiskt land, där man anser att kvinnor ska vara mer blygsamma och ärbara. Då hon går emot sederna och klär ut sig till man för att försvara riket, så kan man tolka det som att ett hot mot hennes ärbarhet skulle vara ett större brott.

Som tidigare nämnt påminner en slutscen i *Hercules* (se fig1) mig om en reklamannons som tas upp i *Genus, medier och masskultur* (2008), där Hercules, som brandmannen i annonsen, bär iväg med Megara som hänger lealös men ändå spänner ut vissa delar av kroppen på ett sensuellt sätt.

Att Disney har blivit anklagade för sexuella undertoner och antydningar sen länge vet man om, och även om de inte specifikt menar något sexuellt med just den scenen associerar jag till den här typen av bilder när jag ser en sådan scen, och med min personliga minnesbank.

Fagerström & Nilson (2008) nämner att reklambolagen börjat använda sig av något som kallas ”kommodifierad feminism”, och på så sätt omintetgöra feminismens kritik mot reklamen. De menar att man använder sig av starka kvinnor, men samtidigt gör dem ofarliga. Detta kan vara ett istället för att göra kvinnor till objekt att åtrå, gör man dem till subjekt som åtrår någonting. Man kan använda sig av modeller som har ett tuffare utseende, eller erotisera manskroppar. Man kan försöka överskrida könsrollerna genom att låta män shoppa hushållsprodukter och kvinnor kör snabba bilar. Detta är bara ett par exempel på hur man försöker kringgå kritiken. (Fagerström, L & Nilson, M, 2008). Så som jag ser det försöker de göra likadant i Disney. Tjejerna ser tuffare ut, killarna blir mer känsliga och omhändertagande, men det finns fortfarande mycket stereotyper, särskilt bland kvinnorna.

4 Diskussion:

Studien jämför hur män och kvinnor framställs inom Disney med hur de framställs inom reklamens värld, utefter Fagerström & Nilson (2008). Såsom Disney är en viktig del av barnens kultur och visuella värld, är reklamvärlden det både för unga och vuxna.

Mediernas bilder och reklambilder befinner sig i ett växelspel med det omgivande samhället: å ena sidan speglar dessa bilder våra värderingar och uppfattningar om till exempel könen, men samtidigt styrs våra värderingar av de bilder som medierna erbjuder oss. (Fagerström, L & Nilson, M, 2008;45).

De menar vidare att sedan mycket lång tid tillbaka har kvinnor alltid fått agera ”natur” och män ”kultur”. Kvinnor har ofta använts i reklam halv- till helnakna, ofta sexualiserade och används på det sättet även för varor utan minsta koppling till kroppen. Även män har på senare tid blivit allt mer sexualiserade inom reklamen. Man talar ofta om att bli betraktad, vem som äger blicken inom en bild. Fagerström och Nilson menar att kvinnor är överrepresenterade inom reklamvärlden och används för att sälja det mesta., där kvinnokroppen endast används som blickfång eller metaforer. Bland annat nämner de hur en kvinna med ljus hårfärg, hudfärg eller klädfärg används för att symbolisera njutning, medan mörk hudfärg, hårfärg eller klädfärg används för att symbolisera synd. De talar även om en undersökning som visar bland annat hur män och kvinnor agerar och tar olika i saker. De menar att kvinnor tar lätt i saker, nästan smeker dem, medan män greppar saker och använder effektivt. Kvinnor avbildas även ofta liggande eller på knä, ofta med ett bekräftande leende. Detta avbildande sker inte bara med vuxna människor utan även yngre barn representeras olika beroende på om de är flickor eller pojkar. Flickor har oftast tajtare kläder som är svåra att vara aktiva i och sitter eller ligger på så vis att de ser passiva ut. Pojkarna har istället vida kläder och ser ofta ut att vara på språng. Kvinnor avbildas gärna även som mindre i bild än mannen, ofta genom att stå lite bakom. (Fagerström, L & Nilson, M, 2008:45, 49-51, 56, 81-85). Alla de kvinnliga huvudrollsfigurerna i Disney-filmerna är minst ett huvud kortare än männen vilket leder till att de måste se upp på dem. Esmeralda kan sägas vara ett undantag, då Quasimodo är kutryggig och på så sätt blir kortare än henne. Samtidigt är det Phoebos som är hennes kärleksintresse och att hon är längre än Quasimodo kan istället tolkas som att hon ser ned på honom, trots att hon behandlar honom väl, för att han inte ser ut som andra. Esmeralda och Megara, de två mörkhåriga kvinnorna, är de som agerar som mest sexuellt vilket kan belysas av Fagerströms & Nilsons teorier. Den mest koketta, dvs. Esmeralda, har även mörk

hy. Den blonda, ljusa Rapunzel framställs istället som mycket oskuldsfull och hon täcker även mer av sin kropp och har inte samma vuxet kvinnliga kroppsspråk. Däremot har Rapunzel mycket mer aktivt kroppsspråk än sina ljushåriga föregångare och greppar i exempelvis sin stekpanna på ett mer ”maskulint” sätt, redo att använda den som vapen. Även Esmeralda greppar aktivt i föremål, som sin egen kniv eller Phoebos svärd. Både Mulan och Megara är dock mer lätta på handen. Alla flickorna har stora ögon, som ofta sätts i fokus för bilden. I tre av filmerna är det mannen som får ta hand om kvinnan, som ligger passiv och hjälplös. Undantaget är *Trassel* där det är Flynn som ligger döende och får ta emot hjälp av Rapunzel. Till skillnad från hur männen räddar kvinnorna, räddar dock Rapunzel honom genom att hela honom, dvs. omsorg som är en typiskt feminin egenskap. I *Ringaren från Notre Dame* och *Hercules* blir männen intresserade vid första anblicken av de, sexuellt exotiserade, kvinnorna, medan i *Trassel* och *Mulan* lär männen först känna, de mer oskyldiga, kvinnorna.

Fagerström & Nilsson (2008) talar vidare om *the female nude*, dvs. hur kvinnor sedan långt tillbaka under antiken avbildats halvnakna eller nakna. Som gudinnor, som nymfer och älskarinnor, som nakenstudier. Man har under studier av *the female nude* menat att kvinnan alltid stått för ”naturen” och man har därför försökt tygla detta och föra in det i ”kulturen” och på så vis gjort sig av med hotet den otyglade naturen är.

Som tidigare nämnt använder man i reklam och media kvinnor med olika attribut, som hudfärg, hårfärg, kroppstyp etc, för att konnotera olika saker. Utefter min egen efterforskning uppfattar jag att man använder de kvinnliga huvudrollsfigurerna i Disney-filmerna på samma sätt. Som nämnt i analysen är den mörkhyade Esmeralda och den grekiska Megara mycket mer förförande och sexualiserade, än de mer ljushyade Rapunzel och Mulan. Esmeralda och Megara har även mer utmanande kläder och kroppsspråk och kan uppfattas hamna mer i trubbel med män än Rapunzel och Megara, som är mer fokuserade på främst sin uppgift genom filmen och sedan den enskilde mannen som är deras kärleksintresse.

5 Sammanfattning:

Det har tidigare gjorts flera forskningar om Disneyfilmer, där man bland annat kommit fram till att kvinnor och män agerar olika och har olika ”stereotypiska” föreställningar, exempelvis att män inte visar känslor förutom ilska och att kvinnor är hjälplösa och måste skyddas. Man har även kommit fram till att kvinnor avbildas olika beroende på vilket nationellt ursprung de föreställer att ha. Samtidigt har det gjorts forskning som visar att man har börjat avbilda män och hur en man bör vara olika på senare tid, speciellt inom Pixars filmer.

Jag hade från början tänkt utgå från ett större antal filmer, men valde efter mina analyser att istället gå djupare på fyra av dem. Alla fyra är relativt nya och sträcker sig från mitten av 1990-talet till 2010. Jag tycker dock att det på så kort tid ändå gjorts vissa skillnader i hur män framställs. Däremot tycker jag att trots försök att visa starkare kvinnor, finns det ändå mycket gamla traditionella könsroller kvar. Rapunzel, som är en självständig och handlingskraftig stark ung kvinna trots fångenskap i ett torn, kan ändå till slut endast rädda Flynn genom att hela honom med sina magiska krafter. Esmeralda, som även hon är stark och handlingskraftig, blir p.g.a. av sitt utmärkande utseende objekt för flera mäns blickar och blir både fånglad i en kyrka och fastspänd för att brännas på bål. Hon görs därmed passiv och måste räddas av Quasimodo. Megara, som är Hades högra hand och verkar ha skött sig själv sen hon blev bedragen av en annan man, blir handlingsförlamad så fort hon inser att hon är kär. Och ser man på det hela i ett annat ljus, går hon bara från att vara under olika mäns beskydd; först sitt ex, sedan Hades och till sist Hercules. Och det enda sättet hon kan rädda Hercules är genom att offra sig för honom. Mulan är egentligen den enda som räddar sin respektive genom att slåss för honom.

Då gör de större framgångar med att göra männen mer sympatiska, då de lär sig att förutom att vara starka, så måste de även kunna vara ödmjuka, trevliga, omhändertagande, samt att de inte ska skämmas för att visa vem det är och inte bara en ”maskulin fasad”. Däremot har de fortfarande svårt för att låta männen visa känslor förutom ilska, exempelvis faller Shang inte en enda tår när han finner sin fars döda kropp utan rider genast ut i strid. Phoebos och Quasimodo visar inte minsta tecken på rädsla, bara irritation, när de blir tillfångatagna av zigenarna.

6 Referenser:

Eriksson, Yvonne & Göthlund, Anette. 2012. *Möten med bilder. Att tolka visuella uttryck*. Lund: Studentlitteratur AB.

Fagerström, Linda & Nilson, Maria. 2008. *Genus, medier och masskultur*. Malmö: Gleerup.

Gauntlet, David. 2008. *Media, Gender and Identity: An Introduction (2nd edition)*. Florence: Routledge.

Gillam, Ken & Wooden, Shannon R. 2008. *Post-Princess Models of Gender: The New Man in Disney/Pixar*. Journal of Popular Film & Television. Spring2008, Vol. 36 Issue 1, p2-8. 7p. 2 Black and White Photographs.

Lacroix, Celeste. 2004. *Images of Animated Others: The Orientalization of Disney's Cartoon Heroines From The Little Mermaid to The Hunchback of Notre Dame*. Popular Communication: The International Journal of Media and Culture, 2;4, 213-22.

Mia Adessa Towbin , Shelley A. Haddock , Toni Schindler Zimmerman , Lori K. Lund & Litsa Renee Tanner (2004) *Images of Gender, Race, Age, and Sexual Orientation in Disney Feature-Length Animated Films*, Journal of Feminist Family Therapy, 15:4, 19-44, DOI: 10.1300/J086v15n04_02

Sundstedt, Kjell. 2005. *Att skriva för film*. Stockholm: Ordfront förlag.

Bildförteckning:

Bild 1: Ur *Hercules* 1997. Walt Disney Pictures: Walt Disney Feature Animation.

Bild 2: Ur Fagerström, Linda & Nilson, Maria. 2008. *Genus, medier och masskultur*. Malmö: Gleerup. Sid 56.

Bild 3: Ur Eriksson, Yvonne & Göthlund, Anette. 2012. *Möten med bilder. Att tolka visuella uttryck*. Lund: Studentlitteratur AB. Sid 87.

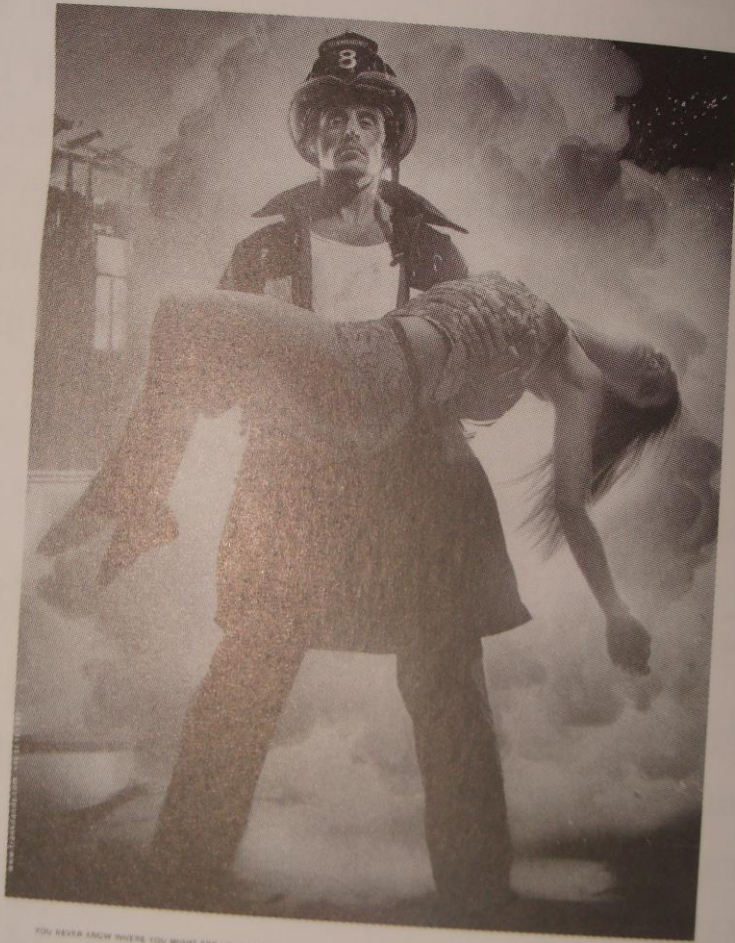
7 Bilagor:

Bild 1

ga.

1 1 - 1 undersök

YOU NEVER KNOW WHERE YOU MIGHT END UP IN YOUR OWN BED OR IN YOUR NEIGHBOUR'S.
AT A PHOENIX OR IN A HOSPITAL, SIMPLY GET CLEAN AND FRESH DOWN BELOW.

FRANK DANDY SUPERWEAR
EXPECT THE UNEXPECTED

Bild 2

Calzedonia presenterar erotiska spetsar med
ett litet postulat namn: Sweet marguerite.
BH 329,- (379,-), string och bändrosa 229,-

Bild 4.2 Ur No 1 Världsmitt, NK 2003.

Bild 3

